

Parc de la
Serralada
de Marina

Plantes de matollars i boscos

**Diputació
Barcelona**

Xarxa de Parcs Naturals

#DibaOberta

En aquesta guia podem trobar un bon nombre dels arbusts, arbres i lianes del Parc de la Serralada de Marina. La relació dels hàbitats i la flora és ben estreta, per això les plantes s'han organitzat en els hàbitats que caracteritzen o que hi són abundants. Un hàbitat es pot definir com un conjunt d'elements físics i biològics que apareixen associats al territori i que determinen el seu funcionament ecològic. Per tant, els hàbitats són clau per a la conservació de la biodiversitat, ja que les espècies hi desenvolupen el seu cycle vital. La identificació dels hàbitats del parc a una escala de detall 1:10.000 (Guardiola i Carreras, 2010) és prèvia a l'edició d'aquesta guia i n'ha facilitat la tasca d'ordenació i d'interpretació.

La descripció de cada espècie va acompanyada de la fotografia, l'explicació de la distribució i l'època de floració (fenologia). A tall de curiositat, en l'apartat d'observacions hem descrit les propietats d'aquestes plantes, tot i que cal ser molt curosos a l'hora d'usar-les, sobretot com a medicinals. Recordeu també que al parc no està permès recol·lectar plantes i que algunes poden estar fins i tot amenaçades i/o protegides per llei, per tant, tots som responsables en la mesura del possible de la seva conservació a curt i llarg termini.

Per a més informació sobre les plantes d'aquesta guia podeu consultar el cd *Clic a clic. El Parc de la Serralada de Marina. Interactiu de descoberta vegetal* (<https://parcs.diba.cat/web/marina/flora-i-vegetacio>) i la informació del parc (parcs.diba.cat/web/marina).

Ordre dels hàbitats

Bosquines i matollars de muntanya i d'ambients frescals de terra baixa

Bosquines i matollars termòfils mediterranis

Bosquines i matollars silicícoles mediterranis

Bosquines i matollars calcícoles mediterranis

Bosc caducifolis i planifolis

Bosc i bosquines de ribera de llocs molt humits

Bosquines mediterrànies de rambles i rieres humides

Alzinars i màquies d'alzina

Bosquines i matollars de muntanya i d'ambients frescals de terra baixa

Bardisses amb roldor

Hàbitat molt abundant i estès per tot el parc. Apareix principalment en torrents, vorades de bosc i clarianes forestals.

Espècie	<i>Coriaria myrtifolia</i> , roldor , emborracha cabras, myrtle coriaria
Família	Coriariàcies
Descripció	Arbust de fulla caduca amb les tiges arquejades, fulles oposades ovadolanceolades amb tres nervis principals, flors poc vistoses, fruits que recorden les mores.
Distribució	Freqüent sobre sòls humits i argilosos, on forma grans colònies.
Fenologia	Floreix de març a abril.
Observacions	Els fruits del roldor són altament tòxics i es poden confondre amb els fruits dels esbarzers. Havia estat utilitzat en blanqueria per la seva riquesa en tanins. Pel que respecta a les cabres no les enverina sinó que les embriaga.

Bardisses amb roldor

Espècie	<i>Clematis vitalba</i> , vidalba , herba de llagues , hierba de pordioseros, old man's beard
Família	Ranunculàcies
Descripció	Liana de fulla caduca, fulles compostes amb folíols amb el marge dentat, flors blanques, núcules amb una llarga aresta plomosa.
Distribució	Es troba als ambients més ombrívols de les rieres.
Fenologia	Floreix de juny a agost.
Observacions	Les fulles fresques tenen propietats rubefaents i vesicants. De fet, antigament els mendicants es refregaven la pell amb fulles de vidalba, la qual cosa els produïa butllofes i enrogiment de la pell.

Bardisses amb roldor

Espècie

Prunus spinosa, **aranyoner**, endrino, sloe tree

Família

Rosàcies

Descripció

Mata espinosa i de fulla caduca, flors blanques i fruits en forma de baies d'un blavís quasi negre.

Distribució

Arbust de distribució eurosiberiana amb irradiacions a la regió mediterrània, on es troba a les fondalades humides.

Fenologia

Floreix de febrer a maig.

Observacions

Els fruits es recullen a la tardor.

Bardisses amb roldor

Espècie	<i>Rubus ulmifolius</i> , esbarzer , romeguera , zarza, elmleaf blackberry
Família	Rosàcies
Descripció	Arbust de tiges arquejades i cobertes d'agullons. Fulles amb cinc folíols, flors rosades i fruits formats per un agregat de petits granets carnosos.
Distribució	Arbust de distribució mediterrània, és freqüent a les zones de bardisses.
Fenologia	Floreix de març a juny.
Observacions	Els seus fruits, molt rics en vitamina C, formen part de la dieta d'aus i mamífers; s'utilitzen per fer mermelades, conserves i licors. Aquesta planta té propietats anticatarrals i combat els trastorns de l'estómac i l'intestí.

Bardisses amb roldor

Espècie	<i>Origanum vulgare</i> , orenga , orégano, commun marjaram
Família	Labiades
Descripció	Herba vivaç de 30-60 cm, hemicriptòfit, de forta olor i amb una tonalitat vermellosa. Fulles oposades, peciolades i ovalades. Flors roses, disposades en espigues, bràctees violàcies més llargues que el calze, oloroses i solitàries. Baies de color negre blavís.
Distribució	Prats secs i vorades de bosc.
Fenologia	Floreix de maig a agost.
Observacions	Planta tònica, diürètica i estimulants. Molt usada a la cuina.

Avellanoses

Apareix de forma dispersa als trams més ben conservats de les parts mitjanes i altes d'alguns torrents.

Espècie	<i>Corylus avellana</i> , avellaner , avellano, hazel
Família	Corilàcies
Descripció	Arbust de 2 a 5 metres, caducifoli, branques joves pubescent, cobertes de pèls glandulosos vermellósos. Fulles alternes, suborbiculars, cordades, dentades, finament piloses. Flors masculines en gatells penjants. Els fruits —les avellanes— envoltats de bràctees foliàcies blanques.
Distribució	Bosc de ribera.
Fenologia	Floreix de gener a març.
Observacions	Planta mel·lífera, les avellanes són comestibles i bones per baixar el colesterol. Antigament el carbó vegetal de l'avellaner era un ingredient en la fabricació de la pólvora.

Avellanoses

Espècie	<i>Lilium martagon</i> , marcòlic , azucena silvestre, matagon lily
Família	Liliàcies
Descripció	Herba vivaç de 40-90 cm, bulbosa. Fulles disposades al llarg de la tija, les inferiors, en forma de verticils de 4 a 10, el·líptiques, lanceolades, atenuades en el pecíol, les superiors, alternes. Flors grans de color rosa amb taques purpúries, penjants cap al sòl.
Distribució	Bosc de ribera.
Fenologia	Floreix de maig a juny.
Observacions	Bulb diürètic, emol·lient i resolutiu.

Avellanoses

Espècie	<i>Polystichum setiferum</i> , polístic setifer , polístico, soft shield fern
Família	Aspidiàcies
Descripció	Herba vivaç de 30-80 cm, amb el raquis escamós, frondes de triangulars a oblongues i lanceolades, indusi peltat.
Distribució	Bosc de ribera i fondalades ombrívols.
Fenologia	Esporulació de maig a octubre.
Observacions	Planta fàcilment cultivable en jardins.

Avellanoses

Espècie	<i>Hedera helix</i> , heura , hiedra, common ivy
Família	Araliàcies
Descripció	Planta enfiladissa de fulla perenne, de forma que recorda un pentàgon amb els vèrtexs més o menys estrets. Les branques florals presenten fulles enteres amb un sol nervi principal. Flors poc vistoses de color groguenc. Baies esfèriques de color negre.
Distribució	Planta de distribució pluriregional.
Fenologia	Floreix de setembre a octubre.
Observacions	L'hederina, un dels seus components, a dosis petites és vasodilatadora i a dosis majors té l'efecte contrari. Els fruits són tòxics per als humans.

Bosquines i matollars termòfils mediterranis

Garrigues dominades per argelaga negra i murtrars

La garriga apareix molt puntualment en alguns indrets de l'obaga en forma de petites superfícies dins de les clarianes forestals. El creixement del bosc pot fer desaparèixer aquest hàbitat.

Espècie	<i>Calicotome spinosa</i> , argelaga negra , aliaga, spiny broom
Família	Papilionàcies
Descripció	Arbust de fins a dos metres d'alt, molt ramificat i amb espines llargues i arquejades, flors grogues i llegums que esdevenen foscos en madurar.
Distribució	Es troba a tots els vessants solells del parc.
Fenologia	Floreix de març a juny.
Observacions	És abundant en els llocs que han sofert incendis.

Garrigues dominades per argelaga negra i murtrars

Espècie	<i>Asparagus acutifolius</i> , esparreguera boscana, esparreguera , espárrago triguero, sharp leaved asparagus
Família	Liliàcies
Descripció	Petit arbust de tiges llenyoses i cladodis punxants i rígids, turions (espàrrecs) prims i llargs. Flors d'un groc verdós, unisexuals (planta dioica). Els fruits són petites baies negres.
Distribució	Es troba a boscos, màquies i, més rarament, brolles.
Fenologia	Floreix d'agost a novembre.
Observacions	Els brots tendres són cercats i emprats per a consum humà, les truites d'espàrrecs en són un bon exemple. Té propietats diürètiques.

Garrigues dominades per argelaga negra i murtrars

Espècie

Phillyrea angustifolia, **aladern de fulla estreta**, aladierno de hoja estrecha, olivilla, narrow leaved vetch

Família

Oleàcies

Descripció

Mata de fulles perennes molt estretes i allargades. Flors verdoses petites i en raïm. Fruits en forma de baia fosca.

Distribució

Arbust de distribució mediterrània.

Fenologia

Floreix de març a maig.

Observacions

Les fulles i els fruits són astringents, s'han utilitzat per tractar úlceres i inflamacions de la boca.

Garrigues dominades per argelaga negra i murtrars

Espècie	<i>Pistacia lentiscus</i> , mata, llentiscle , lentisco, mastic
Família	Anacardiàcies
Descripció	Arbust de fulla perenne, formada per nombrosos folíols sencers. Hi ha peus mascles i peus femelles. Els fruits són petites baies.
Distribució	Arbust de distribució mediterrània.
Fenologia	Floreix de març a juny.
Observacions	Propietats astringents (substàncies tànniques) contra les manifestacions diarreiques. Amb la resina es fa una pasta que serveix per enfortir les genives. També s'utilitza com a aperitiu. Pot tenir cecidis del pugó <i>Aploneura lentisci</i> en forma de mitja lluna.

Garrigues dominades per argelaga negra i murtrars

Espècie	<i>Arisarum simorrhinum</i> , frare cugot , frailecillos, friar's cowl
Família	Aràcies
Descripció	Herba vivaç glabra de 10-25 cm d'alçada provista de tubercle, fulles lanceolades o cordiformes, seques a l'estiu, i flors en espata de color marronós.
Distribució	Roquissars ombrívols.
Fenologia	Floreix de novembre a febrer.
Observacions	Planta tòxica. Les fulles contenen saponines i són emètiques (productores de vòmits). Han rebut també en castellà el nom de <i>candelas</i> , per la forma de la inflorescència que recorda un llum d'oli.

Garrigues dominades per argelaga negra i murtrars

Espècie	<i>Myrtus communis</i> , murtra , mirto, true murtle
Família	Mirtàcies
Descripció	Arbust molt aromàtic d'un a dos metres, perennifoli, amb les branques proveïdes de quatre angles. Fulles oposades, coriàcies i lluints, amb el pecíol curt, ovades o ovadolanceolades. Flors blanques, oloroses i solitàries. Baies de color negre blavís.
Distribució	Màquies.
Fenologia	Floreix de maig a juliol.
Observacions	Tant les flors com les fulles i les baies són antisèptiques, estomacals i estimulants. Quan es consumeixen les baies, cal treure'n la pell i les llavors perquè tenen molts tanins. Amb els fruits macerats es fa un licor molt agradable. La murtra estava consagrada a Venus (deessa de l'amor), que es representava amb una corona d'aquesta planta.

Matollars dominats per ginestó

Hàbitat molt freqüent en clarianes forestals dels sectors més humits del territori, sempre en forma de superfícies molt petites.

Espècie	<i>Osyris alba</i> , ginestó , retama loca, osyris
Família	Santalàcies
Descripció	Petit arbust de 50-130 cm, perennifoli. Fulles coriàcies, petites, linears. Flors grogues, oloroses, unisexuals, les masculines, agrupades i les femenines, solitàries. Drupes vermelles del gruix d'un pèsol.
Distribució	Boscós esclarissats, matollars.
Fenologia	Floreix d'abril a juny.
Observacions	Planta mel·lífera.

Matollars dominats per ginestó

Espècie	<i>Clematis flammula</i> , vidiella , gata rabiosa, fragrant Clematis
Família	Ranunculàcies
Descripció	Liana de fulla perenne. Fulles compostes amb folíols de marge sencer, flors blanques. Núcules poc comprimides amb una aresta plomosa més curta que la de la vidalba.
Distribució	Liana de distribució mediterrània.
Fenologia	Floreix de juny a agost.
Observacions	La planta fresca té propietats vesicants i rubefaents.

Matollars dominats per ginestó

Espècie	<i>Rubia perigrina</i> , rogeta , wild madder
Família	Rubiàcies
Descripció	Planta enfiladissa coberta d'agullons. Flors blanques un xic groguenques. El fruit és una baia negra.
Distribució	Petita mata enfiladissa de distribució mediterrània.
Fenologia	Floreix de maig a agost.
Observacions	D'aquesta planta se n'extreuen matèries colorants. L'arrel, d'un to vermellós, s'ha fet servir per combatre afeccions renals.

Bosquines i matollars silicícoles mediterranis

Arboçars

Bosquina alta i densa que sol aparèixer per degradació dels alzinars. Al parc és força abundant i en alguns casos arriba a fer taques força extenses.

Espècie	<i>Arbutus unedo</i> , arboç , cirerer d'arboç , madroño, strawberry tree
Família	Ericàcies
Descripció	Arbust que supera els dos metres d'alçada, amb branquillons vermellosos. Fulles lluentes i rígides, dentades. Flors en forma de petit fanalet i fruit, les cireres d'arboç, comestible.
Distribució	Torrents de sòls profunds, vessants de poc pendent i formacions preforestals.
Fenologia	Floreix d'octubre a novembre.
Observacions	Els fruits maduren un any després de la floració, per aquesta raó podem trobar-ne exemplars amb flors i fruits alhora. Els fruits són comestibles i s'utilitzen per fer vins, licors i conserves. Quan són molt madurs tenen un cert grau d'alcohol. Fulles i escorça tenen propietats astringents. Rebrotada de rabassa.

Arboçars

Espècie	<i>Quercus suber</i> , surera , alcornoque, cork oak
Família	Fagàcies
Descripció	Arbre de capçada mitjanament densa i escorça gruixuda. Fullatge verd grisenc. Glans amargants.
Distribució	Arbre de distribució a la mediterrània occidental.
Fenologia	Floreix d'abril a maig.
Observacions	Rebrota bé després dels incendis, tant de rabassa com de capçada. El suro s'extreu periòdicament cada 10-11 anys.

Arboçars

Espècie	<i>Erica arborea</i> , bruc boal , brezo blanco, tree heath
Família	Ericàcies
Descripció	Arbust alt de branques rectes, les joves, cobertes d'uns pèls blancs. Fulles minúscules i estretes, flors blanquinoses.
Distribució	Arbust de distribució mediterrània.
Fenologia	Floreix de febrer a maig.
Observacions	S'ha utilitzat com a diürètic, astringent i antisèptic. Les rabasses eren utilitzades per fer pipes de fumar. De les tiges se n'obté un carbó ben apreciat.

Arboçars

Espècie	<i>Lavandula stoechas</i> , caps d'ase , cantueso, lavanda, butterfly lavender
Família	Labiades
Descripció	Mata petita, molt aromàtica, fulles estretes i grisenques. Flors diminutes de color violaci, l'espiga té unes bràctees estèrils de color blau a la part superior molt visibles.
Distribució	Arbust de distribució mediterrània.
Fenologia	Floreix de maig a juliol.
Observacions	Planta aromàtica amb virtuts digestives, estimulants i antisèptiques. La seva essència s'utilitza per rentar ferides i netejar llagues. Utilitzada en l'elaboració de perfums i colònies.

Arboçars

Espècie	<i>Helichrysum stoechas</i> , sempreviva borda , siempreviva, manzanilla bastarda, gold's flower
Família	Compostes
Descripció	Petita mata blanquinosa, de fulles estretes i flors groguenques de color daurat. Quan s'esclafa desprèn una aroma semblant al curri.
Distribució	Petita mata de base llenyosa de distribució mediterrània.
Fenologia	Floreix de juny a setembre.
Observacions	Planta que si s'asseca conserva el color de les flors durant molt de temps. En infusió és expectorant i febrífuga.

Estepars d'estepa alba

Hàbitat freqüent a tot el parc, especialment a les zones més alterades de la banda solella de la serralada. Apareix formant petites superfícies o barrejat amb altres matollars silicícies.

Espècie	<i>Cistus albidus</i> , estepa blanca , grey leaved cistus
Família	Cistàcies
Descripció	Mata blanquinosa, fulles ovades i oblongues d'un blanc grisenc que tira a verdós, flors rosades.
Distribució	Arbust de distribució mediterrània.
Fenologia	Floreix d'abril a juny.
Observacions	Sembla tenir propietats cicatritzants. Totes les cistàcies contenen resines balsàmiques tant a les branques com a les fulles.

Estepars d'estepa alba

Espècie	<i>Cistus salvifolius</i> , estepa borrera , sage leaved rock cistus
Família	Cistàcies
Descripció	Mata de color verd viu, fulles amples arrodonides no viscose, flors blanques i fruits en forma de capseta.
Distribució	Arbust de distribució mediterrània.
Fenologia	Floreix d'abril a juny.
Observacions	Propietats astringents i cicatritzants. Les llavors germinen després d'un incendi (planta piròfila).

Estepars d'estepa alba

Espècie

Daphne gnidium, **matapoll**, torvisco, matapollo, flax leaved Daphne

Família

Timelàcies

Descripció

Arbust amb poques ramificacions. Fulles agrupades als extrems de les tiges, estretes i llargues i totes cap amunt en forma de punta d'espasa. Flors blanques i fruits en forma de baia taronja.

Distribució

Arbust de distribució mediterrània.

Fenologia

Floreix d'agost a octubre.

Observacions

L'escorça té un efecte purgant molt contundent i pot arribar a ser mortal.

Estepars d'estepa alba

Espècie	<i>Thymus vulgaris</i> , farigola , tomillo, garden thyma
Família	Labiades
Descripció	Petita mata de fulles diminutes sense pecíol, enrotllades cap al revers. Flors de color rosat i agrupades en inflorescències a l'extrem de les tiges.
Distribució	Petita mata de distribució mediterrània.
Fenologia	Floreix de febrer a juny.
Observacions	Planta aromàtica amb nombroses substàncies actives, com ara el timol. Molt emprada en medicina popular (antisèptica) i a la cuina (condiments i sopa de farigola amb pa, oli, sal i all). També serveix per espantar mosquits i per fabricar colònies.

Estepars d'estepa alba

Espècie

Psoralea bituminosa, **trèvol pudent**,
higueruela, bitumen trefoil

Família

Fabàcies

Descripció

Herba vivaç de 50-90 cm amb la base llenyosa, fulles llargament peciolades amb tres folíols el·líptics. Flors blaves agrupades de 10 a 15 en caps globosos, sostinguts per un peduncle. Llegums que sobresurten del calze i amb el bec arquejat.

Distribució

Brolles i prats secs.

Fenologia

Floreix de maig a octubre.

Observacions

Flors i fulles tenen propietats antiinflamatòries, antihemorroidals i cicatritzants. Fa una olor molt forta, com de betum.

Estepars d'estepa alba

Espècie

Convolvulus althaeoides, **corretjola de serp**, **herba campanera**, campanilla rosa, mallow-bindweed

Família

Convolvulàcies

Descripció

Herba vivaç de 50-90 cm proveïda de rizoma, amb les tiges prostrades o enfiladisses. Fulles cordiformes, flors roses, solitàries o agrupades de dos en dos, càpsules glabres.

Distribució

Prats secs i estepars.

Fenologia

Floreix d'abril a juny.

Observacions

Planta purgativa i vulnerària. Té una certa toxicitat.

Estepars d'estepa alba

Espècie	<i>Eryngium campestre</i> , panical , cardo corredor, holly
Família	Apiàcies
Descripció	Planta vivaç de 30-60 cm, hemicriptòfit. Fulles ovals, dentades, espinescents. Flors en capítols disposats en corimbos terminals, blanques, bràctees espinoses.
Distribució	Brolles i prats secs.
Fenologia	Floreix de juliol a setembre.
Observacions	Planta mel·lífera. L'arrel és diürètica i aperitiva. Les fulles molt joves es poden consumir en amanida.

Brolles dominades per albada

Brolla heliòfila que es veu afavorida pels incendis forestals, això fa que en alguns sectors ocupi grans extensions.

Espècie	<i>Anthyllis cytisoides</i> , albada , albaida
Família	Papilionàcies
Descripció	Arbust d'1-1,5 metres, blanquinós. Fulles formades per tres folíols (el central allargat i més gran que els altres), flors grogues.
Hàbitat	Vessants assolellats, sobre sòls poc profunds i pedregosos.
Distribució	Colonitza els vessants assolellats de la serralada de Marina.
Fenologia	Floreix de març a juny.
Observacions	Planta mel·lífera.

Brolles dominades per albada

Espècie	<i>Dorycnium pentaphyllum</i> , botja d'escombres , bocha, socarrillo, herb canary clover
Família	Papilionàcies
Descripció	Petit arbust de port arrodonit. El seu nom prové de la disposició dels folíols de les fulles, que semblen cinc fulles juntes. Flors blanques agrupades a l'extrem d'un peduncle i fruit en forma de petit llegum.
Distribució	Arbust de distribució mediterrània.
Fenologia	Floreix de maig a agost.
Observacions	Aquesta fabàcia o papilionàcia és una planta mel·lífera i fixadora de nitrogen.

Bosquines i matollars calcícoles mediterranis

Garrigues de coscoll

Hàbitat que apareix principalment en carenes i vessants pedregosos assolellats, on es veu afavorit pels incendis.

Espècie	<i>Quercus coccifera</i> , garric , coscoll , coscoja, kermes oak
Família	Fagàcies
Descripció	Arbust molt ramificat. Fulles amb el marge punxós i verdes a totes dues cares. Fruit amb un didal basal format per petits garfis punxents.
Distribució	Arbust de distribució mediterrània.
Fenologia	Floreix d'abril a maig.
Observacions	Planta rica en tanins amb propietats astringents. A la foto es mostren uns cecidis de color vermellós de la vespeta <i>Myopites umbardae</i> .

Garrigues de coscoll

Espècie	<i>Rosmarinus officinalis</i> , romaní , romero, rosemary
Família	Labiades
Descripció	Arbust baix amb les fulles llargues i estretes, verdes per sobre i blanques per sota cobertes de pilositat. Flors blaves amb dos llavis ben marcats.
Distribució	Arbust de distribució mediterrània.
Fenologia	De fet, pot florir tot l'any, a la natura les floracions més importants són una a la primavera i una altra a la tardor.
Observacions	Planta aromàtica i mel·lífera per excel·lència. Com diu el proverbi castellà «Del romero se puede escribir un año entero». És colagog i colerètic, diürètic, emmenagog i carminatiu. Excel·lent per condimentar. En infusió i oli s'utilitza per rentar ferides i llagues. Desperta l'agilitat mental.

Matollars d'olivarda

Hàbitat lligat a l'activitat antròpica, propi d'ambients alterats (conreus abandonats, erms, llits fluvials, etc.), que pot aparèixer per tot el territori (excepte a les parts més forestals i poc alterades).

Espècie	<i>Dittrichia viscosa</i> , olivarda , hierba del hueso de aceituna
Família	Compostes
Descripció	Mata llenyosa a la base, molt ramificada. Fulles senceres i enganxoses, flors grogues.
Distribució	Planta de base llenyosa de distribució mediterrània.
Fenologia	Floreix de setembre a novembre.
Observacions	Conté un gran nombre d'essències a les glàndules inserides a les fulles i tiges, que segreguen una substància fortament resinosa que, en alguns llocs, s'ha utilitzat per rentar ferides infectades i per cicatritzar llagues. El nom té el seu origen en els cecidis de la planta produïts per una mosca, <i>Myopites limbardae</i> , que recorden el pinyol d'una oliva (com es veu a la fotografia).

Ginestars de ginesta vera

Hàbitat distribuït principalment a la solana de la serralada i en alguns punts del sector nord-oest de l'obaga. És un hàbitat secundari que apareix a l'etapa de recuperació del bosc (àrees cremades, camps abandonats, etc.).

Espècie

Spartium junceum, **ginesta**, genista, retama de flor, spanish broom

Família

Papilionàcies

Descripció

Arbust alt molt ramificat amb tiges verdoses, aparentment sense fulles, de fet, són petites i lanceolades o linears i cauen ràpidament. Flors de 2 cm d'un groc viu i llegums foscos.

Distribució

Arbust de distribució mediterrània.

Fenologia

Floreix d'abril a juny.

Observacions

Les llavors s'han utilitzat com a laxants, però no és recomanable el seu ús perquè conté un alcaloide (cistina) molt tòxic. Les flors també són tòxiques. Tota la planta s'ha utilitzat com a tint perquè talls i branques donen a la llana un bonic color groc. També té ús ornamental.

Ginestars de ginesta vera

Espècie	<i>Sarothamnus catalaunicus</i> , ginestell , gòdua catalana , escobón, catalan broom
Família	Papilionàcies
Descripció	Arbust molt ramificat amb fulles trifoliolades i fruits en llegum.
Distribució	Arbust de distribució mediterrània.
Fenologia	Floreix de març a maig.
Observacions	Les seves flors són pol·linitzades per insectes capaços d'atènyer el nèctar que es troba al fons de les flors.

Ginestars de ginesta vera

Espècie	<i>Ulex parviflorus</i> , gatosa , aliaga blanca, small-flowered gorse
Família	Papilionàcies
Descripció	Arbust densament espinós, de flors grogues i fruits en forma de petits llegums.
Distribució	Arbust de distribució mediterrània.
Fenologia	Floreix de novembre a gener.
Observacions	Les seves flors s'usaven per guarir malalts de fetge. Espècie que germina les seves granes després dels incendis.

Boscos caducifolis i planifolis

Bosc de roures, sovint amb alzines

Bosc restringit als sectors més frescals i ben conservats de l'obaga de la serralada. Els problemes de conservació d'aquest hàbitat provenen dels incendis forestals i de males pràctiques forestals.

Espècie	<i>Quercus cerrroides</i> , roure cerrroide , roble cerrroide, cerroide oak
Família	Fagàcies
Descripció	Arbre de fulla caduca. Fulles lobulades al marge i aglans més grans i voluminosos que els de l'alzina.
Distribució	Arbre de distribució endèmica a la península Ibèrica.
Fenologia	Floreix de març a maig.
Observacions	Aquest arbre es considera d'origen híbrid entre <i>Q. pubescens</i> i <i>Q. faginea</i> . Es mostra un cecidi d' <i>Andricus hispanicus</i> (fotografia de la dreta).

Bosc de roures, sovint amb alzines

Espècie	<i>Rosa sempervirens</i> , englantiner , rosal silvestre, evergreen rose
Família	Rosàcies
Descripció	Arbust amb agulles a les fulles i les tiges. Fulles compostes (3-5 folíols coriàcis, dentats i molt llueus), flors blanques amb una sola corona de pètals, fruits vermellosos.
Distribució	Arbust de distribució mediterrània.
Fenologia	Floreix de maig a juliol.
Observacions	Propietats astringents, depuratives i diürètiques. La vespa <i>Diplolepis rosae</i> , produeix un cecidi amb un dens revestiment de vistosos apèndixs foliàcis de color verd rogenc. Una infusió d'aquesta gala s'utilitzava per tractar refredats.

Pinedes de pi pinyer i pi blanc

Pineda que apareix dispersa per tot el territori. Sense problemes de conservació sempre que no hi hagi incendis forestals.

Espècie	<i>Pinus pinea</i> , pi pinyer , pino piñonero, umbrella pine
Família	Pinàcies
Descripció	Arbre d'escorça vermellosa amb plaques també vermelloses en exemplars madurs, fulles d'un verd blavís i pinyes grans i quasi arrodonides. El tronc després d'uns quants anys es divideix en branques del mateix gruix, que generen una copa arrodonida característica.
Distribució	Arbre de distribució mediterrània.
Fenologia	Floreix de març a maig.
Observacions	La resina del pi era usada per fer emplastres i liniments per combatre els dolors reumàtics, i per fabricar l'essència de trementina o aiguarràs. És una planta balsàmica, els borrons s'utilitzen per combatre els refredats. Altres usos del pi pinyer: fusta per a mobles i pinyons amb fins culinàries.

Pinedes de pi pinyer i pi blanc

Espècie	<i>Pinus halepensis</i> , pi blanc , pino carrasco, Aleppo pine
Família	Pinàcies
Descripció	Arbre d'escorça gris blanquinosa, fulles curtes i estretes, d'un verd groguenc, i pinyes allargades.
Distribució	Arbre de distribució mediterrània.
Fenologia	Floreix de març a maig.
Observacions	La germinació dels seus pinyons es veu afavorida després dels incendis. La seva fusta s'utilitza per fer eines i per a la construcció.

Pinedes de pi pinyer i pi blanc

Espècie	<i>Cistus monspeliensis</i> , estepa negra , jaguarzo negro, narrow leaved Cistus
Família	Cistàcies
Descripció	Mata de color verd fosc. Fulles estretes amb glàndules que donen una aroma característica i que s'aferren entre els dits. Flors blanques i fruits en forma de capseta.
Distribució	Arbust de distribució mediterrània.
Fenologia	Floreix d'abril a juny.
observacions	Propietats astringents i cicatritzants. Aquesta espècie germina les seves llavors després dels incendis.

Bosc i bosquines de ribera de llocs molt humits

Vernedes

Hàbitat de ribera molt rar, que només apareix en petits claps dispersos dels trams ben conservats dels cursos fluvials més importants. Hàbitat molt sensible a les captacions d'aigua, a la contaminació i a la tala.

Espècie	<i>Alnus glutinosa</i> , vern , aliso, alder
Família	Betulàcies
Descripció	Arbre de 10-20 m d'alçada de fulla caduca, amb les branques arquejades. Fulles alternes, arrodonides, truncades a l'extrem, irregularment dentades, flors poc vistoses i fruits en forma de petites pinyes llenyoses.
Distribució	A la vorada dels cursos permanents d'aigua o barrancs molt humits.
Fenologia	Floreix de març a abril.
Observacions	Les fulles són sudoríferes, diürètiques i vermífugues. L'escorça és astringent. Planta tintòria, l'escorça s'ha emprat per a aconseguir tons marrons. La fusta una vegada submergida a l'aigua no es podreix.

Vernedes

Espècie	<i>Lamium flexuosum</i> , ortiga morta , ortiga borda
Família	Lamiàcies
Descripció	Planta herbàcia perenne, coberta de pèls. Tiges ascendents de 30 a 60 cm. Fulles amb pecíol d'1 a 8 cm, amb el limbe ovat i fortament dentat. Flors blanquinoses. Fruits poc vistosos, de color marró, negrós.
Distribució	Omedes, bardisses, vernedes.
Fenologia	Floreix de març a juliol.
Observacions	Sense flors recorda molt una ortiga, però si la toquem no és irritant. D'aquí prové el seu nom comú en català.

Vernedes

Espècie	<i>Arum italicum</i> , sarriassa , aro, large cuckoo pint
Família	Aràcies
Descripció	Herba vivaç, sense pèls, de 25-60 cm d'alçada proveïda de tubercle. Fulles triangulars, hastades, flors en espata gran de color blanc, baies vermelles d'1 cm de diàmetre.
Distribució	Planta d'ambients ombrívols, pollancredes, bosc de ribera.
Fenologia	Floreix de març a maig.
Observacions	Les baies (fruits) són tòxiques. En ús extern s'ha fet servir com a planta vesicant (productora d'irritacions), detersiva (purificant) i resolutiva (antiinflamatòria).

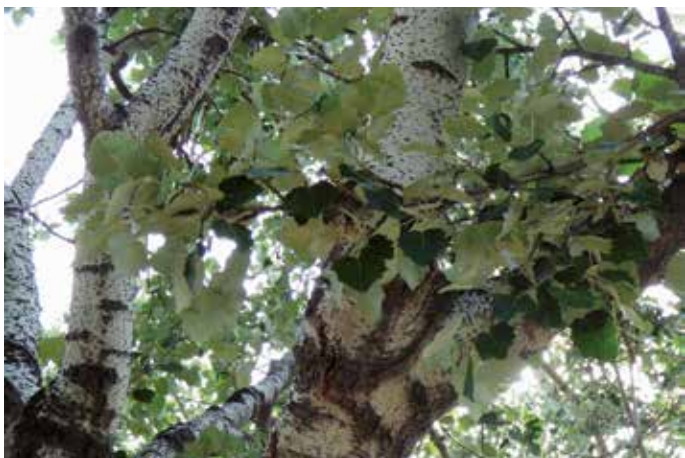
Alberedes i pollancredes

Bosc de ribera limitat a les parts mitjanes i baixes dels cursos fluvials més importants, on apareix fragmentàriament i degradat amb plantacions i arbres exòtics. Hàbitat sensible a les captacions d'aigua, a la contaminació i a la tala.

Espècie	<i>Populus nigra</i> , pollancre , chopo, black poplar
Família	Salicàcies
Descripció	Arbre de branques rectes, escorça gris blanquinosa i llisa al principi, que es va tornant arrugada longitudinalment amb clapes negres. Fulla caduca verda per ambdues cares i de forma romboïdal. Flors molt petites unisexuals, agrupades en aments en arbres separats (mascles i femelles).
Distribució	Arbre d'ambients ombrívols.
Fenologia	Floreix de febrer a març.
Observacions	Té propietats desinfectants, expectorants i diürètiques. L'escorça de les branques joves s'usa com a astringent. Fusta tova de baixa qualitat. Hi ha exemplars cultivats d'espècies similars i procedència forana com <i>P. deltoides</i> .

Alberedes i pollancredes

Espècie	<i>Populus alba</i> , àlber , álamo blanco, white poplar
Família	Salicàcies
Descripció	Arbre de 20 a 30 m, caducifoli, dioic, escorça d'un blanc grisenc. Fulles molt polimorfes, blanques tomentoses pel dessorso, ovals, sinuoses o lobulades dentades, de color verd fosc per la cara superior, les càpsules amb les granes cotonoses.
Distribució	Bosc de ribera.
Fenologia	Floreix de març a abril.
Observacions	Les fulles i l'escorça son febrífugues. Els borrons son diürètics, sudorífics, antisèptics, balsàmics, tònic i astringents.

Alberedes i pollancredes

Espècie	<i>Viola alba</i> , viola boscana , violeta, violet
Família	Violàcies
Descripció	Herba vivaç de 5-15 cm, amb estolons curts. Fulles sense pèls, amb el limbe triangular i arrodonit. Flors violeta, amb un esperó de tres a quatre vegades més llarg que el calze, lleugerament flairants.
Distribució	Alzinars.
Fenologia	Floreix de març a abril.
Observacions	Els fruits són dispersats per les formigues.

Omedes de terra baixa

Bosc de ribera menys exigent que les vernedes i alberedes, present a tot el territori però que sempre apareix formant petits rodals dispersos.

Espècie	<i>Ulmus minor</i> , om , olmo, smooth-leaved elm
Família	Ulmàcies
Descripció	Arbre molt ramificat, de fulles caduques, dentades al marge. Flors poc vistoses i fruits alats.
Distribució	Arbre de distribució eurosiberiana amb irradiacions a la regió mediterrània.
Fenologia	Floreix de febrer a maig.
Observacions	Són peculiars els seus fruits, amb les granes que tenen una ala llarga. L'escorça conté molts tanins i té propietats astringents. La grafiosi és una malaltia que ha malmès la major part d'oms grans.

Omedes de terra baixa

Espècie	<i>Crataegus monogyna</i> , arç blanc , espino albar, hawthorn
Família	Rosàcies
Descripció	Arbust espinós, molt ramificat. Fulles caduques que es tornen vermelloses abans de caure, lobulades. Flors blanques reunides en una falsa umbel·la (corimbe).
Distribució	Planta eurosiberiana que irradia a zones humides de la regió mediterrània.
Estatus	Arbust en regressió per destrucció del seu hàbitat.
Fenologia	Floreix de març a juny.
Observacions	Els fruits són comestibles, malgrat que tenen pinyols molt grossos i són bastant insípid. Formen part de la dieta de nombrosos animals frugívors (ocells i mamífers que s'alimenten de fruits).

Omedes de terra baixa

Espècie	<i>Cornus sanguinea</i> , sanguinyol , cornejo, dogwood
Família	Cornàcies
Descripció	Arbust de 2 a 5 m, amb les tiges vermelles i oposades, fulles també oposades, ovadolanceolades, flors disposades en corimbos blancs, drupes esfèriques de color negre blavís.
Distribució	Bosc de ribera.
Fenologia	Floreix d'abril a juny.
Observacions	Planta mel·lífera, els fruits són febrífugs i contenen una gran quantitat d'olis grassos que s'utilitzen per fabricar sabons.

Freixenedes de terra baixa

Bosc de ribera molt rar en el territori estudiat, on sempre ocupa superfícies molt petites. Com la resta de boscos de ribera, és sensible a les captacions i la contaminació de l'aigua i a la tala.

Espècie	<i>Fraxinus angustifolia</i> , freixe de fulla estreta , fresno de hoja estrecha, narrow-leaved ash
Família	Oleàcies
Descripció	Arbre de 10 a 20 m, caducifoli, amb borrons de color marró o marró gris. Fulles oposades, compostes de fins a 11 folíols lanceolats i estrets, amb dents espaiades. Sàmars amb la grana que supera la meitat del fruit.
Distribució	Boscos de ribera.
Fenologia	Floreix de març a maig.
Observacions	Fulles amb propietats analgèsiques. Aquest arbre pot atènyer els 150 anys de vida.

Bosquines mediterrànies de rambles i rieres humides

Alocars

Bosquet que apareix a les parts baixes de rieres i torrents de cabal fluctuant. Aquests sectors han estat molt degradats i transformats, per això actualment queden pocs vestigis d'aquest hàbitat.

Espècie	<i>Vitex agnus-castus</i> , aloc , sauzgatillo, hemp-tree
Família	Verbenàcies
Descripció	Arbust de tiges quadrangulars, fulles palmades formades per cinc folíols de color verd pel revers. Flors agrupades en inflorescències de color blau clar.
Distribució	Arbust de distribució mediterrània.
Fenologia	Floreix de juny a setembre.
Observacions	El seu nom llatí prové de les propietats que se li atribueixen per calmar els apetits sexuals. Té diverses propietats medicinals, entre les quals, la diürètica i l'antiespasmòdica. Els fruits tenen un sabor picant i són un estimulant digestiu. També s'han utilitzat per falsificar el pebre.

Alocars

Espècie	<i>Punica granatum</i> , magraner , granado, pomegranate
Família	Punicàcies
Descripció	Petit arbre de 2 a 4 m, amb les branques lleugerament espinoses i quadrangulars. Fulles oposades, lluentes, sense pèls. Flors d'un vermell escarlata, grans, solitàries o en grups de dues o tres. Fruits carnosos amb granes nombroses que tenen una polpa vermellova de sabor acidulat.
Distribució	Vores de camins i horts.
Fenologia	Floreix de juny a juliol.
Observacions	Les granes són comestibles. L'escorça de l'arrel és astringent i vermífuga. L'escorça aèria s'ha emprat per tenyir la llana. Amb els fruits molt madurs es fabrica la granadina, un xarop molt eficaç per combatre les afeccions de gola.

Alocars

Espècie	<i>Satureja calamintha</i> , rementerola , calamento, field-calamint
Família	Lamiàcies
Descripció	Herba vivaç de 40 a 80 cm, hemicriptòfit. Fulles tant llargues com amples, dentades i amb pecíol curt. Flors de color violaci, agrupades en falsos verticils, calze pelut i tub de la corol·la no arquejat.
Distribució	Boscós esclarissats, brolles i prats secs.
Fenologia	Floreix de juny a octubre.
Observacions	Planta estimulants, estomàtica, antiespasmòdica, tònica i excitant.

Alocars

Espècie	<i>Lavatera olbia</i> , malva òlbia , malva anual, tree lavatera
Família	Malvàcies
Descripció	Planta llenyosa de 80 a 230 cm, caducifòlia. Fulles amb el pecíol més curt que el limbe, les inferiors, en forma de cor a la base, les superiors, hastades amb lòbuls aguts. Flors grans púrpures, violetes o violàcies, solitàries. Carpels tomentosos, grocs en madurar.
Distribució	Llits de torrents, vores de camins a llocs humits i ombrívols.
Fenologia	Floreix de maig a juny.
Observacions	Cultivada com a planta ornamental. S'ha emprat per fer cataplasmes emol·lients i com a planta anticatarral.

Alzinars i màquies d'alzina

Alzinars

Aquest hàbitat inclou diferents tipus d'alzinars; el més estès és l'alzinar amb roure. Els problemes de conservació poden derivar de possibles incendis i males pràctiques forestals.

Espècie	<i>Quercus ilex</i> , alzina , encina, evergreen oak
Família	Fagàcies
Descripció	Arbre de fulla perenne. Fulles de color verd fosc allargades amb dents molt espaciades i amb molts nervis (més de 8 parells) al revers. Didal de l'aglà no punxant.
Distribució	Arbre de distribució mediterrània.
Fenologia	Floreix d'abril a maig.
Observacions	Les aglans de l'alzina són amargues i formen part de la dieta de nombroses aus i mamífers. L'escorça és rica en tanins (apropiada per a l'adobament de la pell).

Alzinars

Espècie	<i>Viburnum tinus</i> , marfull , durillo, laurustinus
Família	Caprifoliàcies
Descripció	Arbust de fulles oposades dures i rígides amb el marge sencer, tiges dels brots vermelloses i flors blanquinoses agrupades en inflorescències que semblen umbel·les.
Distribució	Arbust de distribució mediterrània.
Fenologia	Floreix de novembre a agost.
Observacions	La floració tardoral coincideix amb l'època de maduració dels fruits, que són tòxics i d'un color blau metàl·lic, molt apreciats per les aus frugívores.

Alzinars

Espècie

Lonicera implexa, **lligabosc**, madreselva, evergreen honeysuckle

Família

Caprifoliàcies

Descripció

Liana de fulles perennes oposades, les superiors juntes per la base formen una mena de cassoleta que conté les flors. Flors blanques rosades amb un llarg tub que acaba en dos llavis desiguals i fruits en forma de baia de color taronja.

Distribució

Liana de distribució mediterrània.

Fenologia

Floreix d'abril a juliol.

Observacions

Les flors, que desprenen una flaire suau, s'utilitzaven com a antitussígenes.

Alzinars

Espècie	<i>Ruscus aculeatus</i> , galzeran , rusco, box holly
Família	Ruscàcies
Descripció	Petit arbust de 30 a 80 cm, perennifoli. Branques aplanades, transformades en fulles (cladodis), alternes i un xic punxants. Flors verdes violàcies i baies globoses i vermelloses.
Distribució	Alzinars.
Fenologia	Floreix de setembre a abril.
Observacions	Les baies són tòxiques. Les arrels són diürètiques, sudoríferes i aperitives; els cladodis (les falses fulles), febrífugs. Planta protegida per la directiva europea d'hàbitats.

Alzinars

Espècie

Asplenium onopteris, **falzia de bosc**,
culantrillo negro, acute-leaved spleenwort

Família

Aspleniàcies

Descripció

Herba vivaç de 15 a 30 cm d'alçada proveïda d'un rizoma, amb les frondes llargament triangulars, persistents tot l'any. Pecíol de color marró negrós igualant el limbe, sorus allargats i aproximats.

Distribució

Alzinars i màquies, ambients més aviat ombrívols.

Fenologia

Produeix espores de maig a juny.

Observacions

Les frondes són emprades per les seves propietats astringents, pectorals i antihelmíntiques.

Alzinars

Espècie	<i>Colutea arborescens</i> , espantallops , espantalobos, bladder senna
Família	Papilionàcies
Descripció	Arbust de fulla caduca, flors en forma de papallona i fruits en forma de petit fanalet, que explosionen en ser comprimits. Maduren d'agost a octubre.
Distribució	Es troba en marges de camins i clarianes de bosc.
Fenologia	Floreix de maig a juny.
Observacions	Les llavors en infusió s'han emprat en medicina popular per provocar vòmits i com a purgants, però són molt tòxiques.

Alzinars

Espècie	<i>Smilax aspera</i> , arítjol , zarzaparrilla, rough bindweed
Família	Esmilacàcies
Descripció	Planta enfiladissa coberta d'agullons, tant les fulles com les tiges. Fulles en forma de cor amb les orelles basals arrodonides. Flors blanquinoses disposades en petits grups.
Distribució	Liana de distribució mediterrània.
Fenologia	Floreix de setembre a novembre.
Observacions	El rizoma de la planta s'utilitza com a sudorífic i diürètic. Planta de fulles dures i rígides també denominades <i>esclerofil·les</i> .

Alzinars

Espècie	<i>Rhamnus alaternus</i> , aladern , aladierno, barren pruvet
Família	Ramnàcies
Descripció	Arbust molt ramificat, de fulla perenne. Els fruits són petites baies que es tornen negres en madurar.
Distribució	Arbust de distribució mediterrània.
Fenologia	Floreix de febrer a maig.
Observacions	L'escorça és purgant i les fulles s'usaven per guarir irritacions del coll i de les angines. Les fulles preparades en infusió s'utilitzen per rebaixar la sang. Els seus fruits són escampats per les aus i, posteriorment, les seves granes, per les formigues.

Alzinars

Espècie	<i>Euphorbia characias</i> , lleteresa vesquera , lechetrezna encarnada, red spurge
Família	Euforbiàcies
Descripció	Planta herbàcia perenne, pudenta, coberta de pèls. Tiges de més d'un metre, fins a metre i mig, llenyoses a la base. Fulles allargades, atenuades a la base, agudes, piloses i d'un to verdós a la part superior i verd blanquinós a la part inferior. Inflorescències amb 9-20 radis. Flors poc vistoses amb nectaris de color vermellós tirant a negrós. Fruits esfèrics de 4 a 5 mm.
Distribució	Prats d'albellatge, llistonars, vores de camins.
Fenologia	Floreix d'abril a juliol.
Observacions	Flors pol·linitzades pels insectes. Les granes són dispersades per les formigues. Si es trenquen les fulles, i especialment els talls, brota un làtex blanc irritant, que s'ha utilitzat per eliminar les berrugues.

Glossari

- Anticatarral** Substància bona contra el catarro.
- Antiespasmòdic** Substància que elimina els espasmes.
- Antihelmíntic** Substància que destrueix els cucs intestinals.
- Antisèptic** Substància destructora dels gèrmens infectius.
- Antitussigen** Substància que evita la tos.
- Analgèsic** Substància que suprimeix la sensibilitat al dolor.
- Aperitiu** Substància que afavoreix una millor digestió dels aliments.
- Astringent** Que restreny els teixits orgànics, per combatre les diarrees.
- Balsàmic** Que conté olis essencials antisèptics i tonificants de l'aparell respiratori.
- Blanquer** Persona que té per ofici adobar les pells.
- Carminatiu** Que elimina els gasos intestinals.
- Cecidi** Hipertrofia de teixits vegetals induïda per agents físics o químics diversos, produïda generalment per paràsits, especialment per insectes i àcars especialitzats.
- Cicatritzant** Que afavoreix la cicatrització.
- Colagog** Que activa la secreció biliar.
- Colerètic** Que afavoreix la producció de bilis.
- Depuratiu** Remei que elimina substàncies tòxiques de l'organisme.
- Detersiu** Substància amb la virtut de netejar les ferides infectades.
- Diürètic** Que afavoreix la secreció d'orina.
- Emètic** Substància que produeix vòmits.
- Emmenagog** Que provoca menstruació.
- Emol·lient** El mateix significat que antiinflamatori.
- Estimulant** Substància que activa o desperta una activitat de l'organisme.
- Estomacal** Substància que afavoreix la digestió.
- Expectorant** Que afavoreix les secrecions de l'aparell respiratori.
- Febrífug** Que mitiga o guareix la febre.
- Mel·líferes** Flors que atrauen les abelles pel seu nèctar per produir mel.
- Núcula** Fruit sec, indehiscent, amb una sola llavor i de coberta llenyosa.
- Purgatiu** Substància que promou i accelera l'expulsió dels continguts dels budells.
- Resolutiu** Que té la virtut de resoldre un abscess (acumulació de pus), una inflamació.
- Rubefaent** Que produeix rubefacció (vermellor de la pell).
- Sudorífic** Que afavoreix la suor.
- Taní** Substància fortament astringent que s'extrau de l'escorça i altres teixits vegetals, emprada sobretot en l'adob de la pell.
- Tònic** Que tonifica i revifa l'organisme.
- Vasoconstrictor** Que provoca la constricció dels vasos sanguinis.
- Vasodilatador** Que provoca la dilatació dels vasos sanguinis.
- Vermífug** Que elimina els cucs paràsits.
- Vesicant** Que fa butllofes a la pell.
- Vulnerari** Que guareix les ferides.

Parc de la Serralada de Marina

Amb la col·laboració de:

Parcs de Catalunya

Xarxa de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona

Parc del Castell de Montesquiu, Espai Natural de les Guilleries-Savassona, Parc Natural del Montseny, Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, Parc del Montnegre i el Corredor, Parc de la Serralada Litoral, Parc de la Serralada de Marina, Parc Natural de la Serra de Collserola, Parc Agrari del Baix Llobregat, Parc del Garraf, Parc d'Olèrdola, Parc del Foix.

**Diputació
Barcelona**

**Àrea de Territori
i Sostenibilitat**

Espais Naturals i Medi Ambient

Gerència de Serveis d'Espais Naturals

Comte d'Urgell, 187. 08036 Barcelona

Tel. 934 022 428

xarxaparc@diba.cat · parc.diba.cat